

Pakashqa Willakuy Chusku Chunka Yoq Versiculomanta - Iskay Chunka Qanchisniyuq Yupaymanta

Ezequiel Número Diez

Jeff Pippenger

2026-08-31

Ezequielpa qillqasqanpi achka musphaypaq hinalla ancha anchaqhina yachachikuq profetikuq siq'ikuna, cheqaqkuna ima kashan. Templopi profetakunamanta Biblia qawachisqan ukhupiq, Ezequielmi llapa wakinkunamanta aswan sut'ita riqsichin muyukunapi kaq muyukunata. Chay muyukunaqa, Hermana White nisqanman hina, runapa rurayninkunap sasachakuq tinkuyninta rikuchin, qhipa para tiempopi pasaq ruwanakunapa qatipayninta yachachispa. Chay ruwanakunaqa profetawanmi rikuchisqa kanku, pay profeciapa huknin parte tukuspa, ruwasqa yachachina tinkuy-parábola hina, imaynatachus Ezequiel tawa kapitulopi Jerusalén llaqta muyurisqa kasqanta rikuchinapaq lluk'i ladonpi sirikuspa, chaymanta paña ladonpi sirikuspa. Hinallataq chunka kimsayuq sut'i p'unchawchaykuna kashan, chaykunam Ezequielpa willakuy historiyan siq'ichin; chaynata ruwaspanmi qhipa para pacha nisqapa señaalkunata qun, maypachachus pachak tawa chunka tawayuq waranqa runakuna sellosqakunku. Cheqaqkunaqa manan p'unchawchaykunallawanchu willasqa kanku, aswanpas yupaykunawanmi, hinallataq chunka qanchisniyuq, chunka isqunniyuq, iskay chunka phisqayuq, qanchis chunka, tawa chunka, kimsa pachak isqun chunka, chaymantaqa, ari, kimsa chunka nisqawanpas. Huk yupaytaq, ichaqa, Ezequielpa qillqasqanpi aswan ancha importante yupay hina kanman, chayqa pachak phisqa chunka. Ichaqa pachak phisqa chunka yupayqa Ezequielpa qillqasqanpiqa mana tarikusqachu. Chaywanpas, siq'i patapi siq'i—chaypi kashan.

Pachak pichqa chunka yupayqa profetikamanta muyurina sinchi hark'asqa siq'ipi churakusqa kashan, hinaspa chay hark'ayqa huk sapaq profetika siq'ñam; utaq munaspaqa, chay hark'ayqa huk muyuñam. Huk profetika siqin historiaq allin pacha puriyninpi sapa kutinmi huk alpha hinallataq huk omega hap'inan, hinaspa chayta ruwaspaqa alphaq omegaq ima kayninkunapas siq'iq gallariyninpi tukukuyninpi rikuchisqa kanan tiyan; mana chay hina kaptinqa, manam siqichu kanman. Hark'ayq alpha rurayninqa karqan Ezequielpa warminqa wañusqanmi, hinaspa hark'ayq tukukuyninqa karqan Cristoq novia nirqan wañusqanmi, Jerusalén llaqtapa tuñichiyninwan rikuchisqa.

Kallkuwanmi ñuqa Juanqa santo llaqtata, musuq Jerusalénta, hanaq pachamanta Diospa ladonmanta uraykamusqanta, qosantaqpaq sumaqchasqa kasaraq warmi hina wakichisqata. Hinallataq uyariqani hanaq pachamanta hatun qapariyta nishaqta: Qhawariychis, Diospa tiyananqa runakunawan kashan, payqa paykunawan tiyakunqa, paykunaqa paypa llaqtan kanqaku, Dios kikinmi paykunawan kanqa, paykunapa Diosninmi kanqa. Diosqa ñawinkumanta llapa waqayninkuta pichanqa; manaña wañuy kanqachu, manaña llakiypas, waqaypas, nanaypas kanqachu; ñawpaq kaqkunaqa pasashañam. Tronoppi tiyasaqtaq nirqa:

Qhawariy, llapa imakunatan musuqyachini. Hinaspa niwarqa: Qillqay; kay simikunaqa cheqaqmi, atinakuyapaqmi. Hinallataq niwarqa: Tukukapunñam. Ñuqaqa Alpha kachkani, Omega kachkani, qallariyninmi, tukukuyninmi. Yakuymanta ch'akisqataqa kawsay unu pukyumanta mana qullqillapaqmi uqsachisaq. Atiq kaqqa llapa imakunatan chaskinqa; ñuqataq paypa Diosninmi kasaq, paytaq churiymi kanqa. Ichaqa manchakkuqkuna, mana iñiqkuna, millay mana allinkunapi urmaqkuna, runa wañuchi qkuna, huachuqkuna, layqakuna, yupaychasqa wakakunata yupaychaqkuna, llapa llullaqkunapas, ninawan azufrewan rawraq quchapí rakiychasqa kanqaku; chayqa iskay kaq wañuymi. Hinaspa qanchis angelkunamanta huknin, qanchis q'ipikunata qanchis qhipa ñak'ariyan hunt'asqa apaq, ñuqaman hamuspa rimariwarqa nispa: Kayman hamuy, Corderopa warmin kasaraq warmita qawachisqayki. Apocalipsis 21:2–9.

Warmi Ezequielpa wañun muyuykuy qallariypi; chaypim sutichasqa kachkan Ezequielpa “ñawinkunapa munasqan” nisqa hina. Chay kikin capítulo ukhupitaq, Jerusalén chinkachisqa kachkaptin, Jerusalénqa Israelpa “ñawinkunapa munasqan” nisqa hina reqsichisqa kachkan.

Yapamantaqaqmi, isqun watapi, chunka killapi, killapa chunka p'unchayninpi, Señorpa simin hamuwarqan ñuqaman, nispa, ... Yapamantaq Señorpa simin hamuwarqan ñuqaman, nispa, Runa Churi, qhaway, ñawiykikunapa munasqanta huk qaslla ch'akiyan qechuykusqayki; ichaqa ama waqankichu, ama qaparinkichu, amataq ama waqayniykipas urmaykachunchu. Ama waqayta rikuchiychu, wañusqapaq ama llakikuyta ruraychu, umaykipa watakusqanta churakuy, chakiyki usut'akunaykita churakuy, ama simiykita pakaychu, runakunapa t'antanta amataq mikuychu. Chaymi tutamantan runakunaman rimarqani; ch'isinnaymi warmiy wañupuarqan. Paqarinninnaymi kamachisqa kasqayman hina rurani. Hinaptin runakuna ñuqata nirqanku: Manachu niwankiku ima kaykunas ñuqaykupaq kasqanta, chhaynata rurasqaykirayku?

Chaymantataq kutichirqani: Señorpa siminmi ñoqaman hamurqa, nispa: Israelpa wasinman rimay: Kayhinatan Señor Dios nin: Qhawariychis, ñoqanqa santuarionyta qhellichasqayki, kallpaykichispa sumaq kayninta, ñawiykichispa munasqanta, almaykichispa llakikusqanta; saquesqaykichis churiykichiswan ususiykichistaq espadawan urmanqaku. Qankunaqa ñoqa rurasqayman hina ruwankichis: mana simiykichista pakankichischu, nitaj runakunapa t'antanta mikunkichischu. Umanak'aykichisqa umaykichispi kanqa, usut'aykichistaq chakiykichispi; mana waqankichischu, nitaj llakinkichischu; aswanqa huchaykichisrayku ch'akingqankichis, huknin hukninwanpas llakinkichis.

Chaymi hina Ezequielqa qankunapaq huk señal kasqa: imaynachus pay rurasqanta, chayhinataq qankunapas ruwankichik; chaypas hamuqtinmi yachankichik noqaqa Señor Dios kasqayta. Hinallataq, runapa churin, manachu chay p'unchawpi, paykunamanta atiynta, hatun kayninkupa kusikuyninta, ñawinkupa munakusqanta, sonqonkuman churakusqankuta, churinkunatawan ususinkunatawan qechuptiy, chay p'unchawpi ayqekuq hamuspa qanman willananpaq, kikin rinriyikunawan uyarinaykipaq? Chay p'unchawpitaq simiyki kichasqa kanqa chay ayqekuqpaq; rimankitaq, manaña upalla kanqachu; hinallataq paykunapaq señal kanki; hinaspan yachankuqku noqaqa Señor kasqayta. Ezequiel 24:1, 15–27.

Muyuy muyuy chay muyuychasqapa qallariyninqa Ezequielpa munasqan wañuyninmi, tukukuyninqa Israelpa munasqan wañuyninmi.

Uyarispapas, ichaqa mana uyarispasqa hina

Pichqa kuti kaqpi machukuna utaq runakuna imaynamantaq Ezequielta uyarisqankumanhina rikuchisqa kanku. Ezequiel 8:1 nisqapi, Judá llaqtapa machunkuna paypa ñawpaqninpi tiyaykunku. Ezequiel 14:1 nisqapi machukuna hamunku hinaspa paypa ñawpaqninpi tiyaykunku. Ezequiel 20:1 nisqapi Israelpa machunkuna hamunku Señorpa willayninta tapukuyta. Ezequiel 37:18 nisqapi, Diosqa Ezequielta nin: “Llaqtaykipa churinkuna qamman rimaspanku, nispa: ¿Manachu qayku-man rikuchiwanki imatataq kaykuna niyta munan?” nispa. Iskay chunka tawa qhapaqpi runakuna chiqanta tapunku: “¿Manachu qayku-man willawanki imakunaq kaykuna noqaykupaq, chayhinata ruwashanki?” nispa. Chay pichqa kuti kaq sapa hukninpi, machukuna utaq runakunaqa Laodicea hinallataq kasqapi kachkanku.

Paymi nirqa: Riy, kay llaqtaman willay: Uyariychik cheqaqtapuni, ichaqa ama entiendenkichikchu; qhawariychik cheqaqtapuni, ichaqa ama reparankichikchu. Kay llaqtapa sunqunta rakuway, rinrinta llaqayachiy, ñawinta wisq'ay; mana ñawinkuwan qhawanankupaq, mana rinrinkuwan uyarinankupaq, mana sunqunwan entiendenankupaq, kutirikunankupaq, hinaspa hampisqa kananankupaq. Isaías 6:9, 10.

Runakuna uyarispa mana uyarinankupaq pisqa rikch'akuyninkuna, hinaspa runakuna qhawaspas mana qhawanankupaq pisqa rikch'akuyninkuna, Isaiaspas willakuyninpi qhawayta, uyariyapas mana munakkuqkunapaq pisqa puriyninkunawan tupanku.

Ichaqa Señorpa siminqa paykunapaq karqa kamachiy hawanpi kamachiy, kamachiy hawanpi kamachiy; siq'i hawanpi siq'i, siq'i hawanpi siq'i; kaypi pisilla, chaypipas pisilla; chhaynataq rispa qhipaman urmanankupaq, p'akikunankupaq, toqllapi urmanankupaq, hinaspa hap'isqa kanankupaq. Isaías 28:13.

Paykunamanta achkha runakuna mitk'anqaku, urmanqaku, p'akikunqaku, toqllaman urmaqasqa hap'isqa kanqaku. Isaías 8:15.

Señales

Ezequiel qhelqa iskay chunka tawañiqipi, muyuyqa qallarin llaqtata muyurqanku chay p'unchawmanta, hinaspa Ezequielpa warmin wañusqanmantapas—ñawinkunapa munakusqan—Jerusalén wañuyninpi tukukun, Israelpa ñawinkunapa munakusqanpi. Huk wata soqta killayuq muyuyqa Alpha y Omegaq unanchaninta apamun, chay pachaq huk unanchawan qallarin, hinaspa huk unanchawantaq tukukun. Imaynatachus Ezequiel qhelqa iskay chunka tawañiqipi kashan hina, chay hinallataq Jesusqa Mateo qhelqa iskay chunka tawañiqipi muyuyqa unanchaninta reqsichin.

“Cristopa rimayninkunaqa achka runakunapa uyariyninpi rimarisqa karqan; ichaqa pay sapallanña kaptin, Pedro, Juan, Santiago, hinaspa Andrés hamurqanku payman, Olivos Orqopi tiyashaqtin. ‘Willawayku,’ nisqanku, ‘hayk'aqtaq kaykunari kanqa? imataq hamuyniykipa,

hinaspa kay pachaq tukukuyninpa señalan kanqa?’ Jesusqa manam disipulonkuman kutichirqachu Jerusalén llaqtapa chinkachiyninta hinaspa hamuyninpa hatun p’unchayninta sapa-sapalla oqarispas. Iskay ruwaykunapa willakuyninta chaqrusqa. Sichus payqa disipulonkunaman qhepa p’unchaypi kaq ruwaykunata rikushasqa hina kicharispas willarinqa karqan chayqa, mana atinqankuchu chay rikuyta muchuyta. Paykunapaq khuyakuyninrayku, iskay hatun sasachakuypa willakuyninta hukllachasqa, chaynaqa disipulokuna kikinkupaq yuyaymananpaq ima ninan kasqanta mask’anankupaq saquespa. Jerusalén llaqtapa chinkachiyninmanta rimarishaqtin, profetapa siminkunaqa chay ruwaymanta aswan qarqorqan qhepa tukuy ruphayman chay p’unchaypi, Señor kasqa k’itintaq lloqsispa pachata huchankurayku muchuchinanpaq, maypachachus kay pacha yawarninta rikuchinqa, hinaspa wañusqankunataña mana pakayta atinchu. Kay tukuy rimayqa qosqasqa karqan manam disipulokunallapaqchu, aswanpas kay pachapa historianninpa qhipa escenankunapi kawsanankupaq kaqkunapaqpas.”

Disipulokunaman kutirispas, Cristo nirqan: “Qhawariychik ama pipas qankunata llullachisunmanchu. Achka runakuna sutyiki hamunqaku, nispanku: Noqa Cristo kani; hinaspa achka runakunata llullachinqaku.” Achka llulla mesías-kuna rikurinqaku, milagrokunata rurashasqankuta nispa, hinaspa judío llaqtapa salvasqa kaynin pacha chayamushasqanta willakuspa. Chaykunaqa achka runakunata pantachinqaku. Cristopa siminkuna hunt’akusqa karqan. Wañusqanmanta Jerusalén llaqtapa muyuykusqa kanan kama, achka llulla mesías-kuna rikurirqanku. Ichaqa kay waqyayqa kay pacha tiempopi kawsak runakunapaqpas qosqasqa karqan. Jerusalén llaqtapa chinkachisqa kayninman ñawpaqpi rurasqa kaq kkillan llullachikuykunaqa unay watakunapi rurasqa kasharqan, hinaspas yapamanta rurasqa kanqa.

“Guerrakunatawan guerrakunamanta rimariskakunatapas uyarinkichikmi: ama manchariychikchu; kay tukuykunapasanampuni tiyan, ichaqa tukukuyninqa manaraqmi chayamunichu.’ Jerusalén llaqtata tucuchinankupaq ñawpaqta, runakuna atipanakyullapi hap’ipanakurqanku mayqin aswan kamachiq kasqanta. Emperadorkuna wañuchisqa karqanku. Tronomuq ñaqanpi sayashaqkuna nisqakuna wañuchisqa karqanku. Guerrakuna karqanku, guerrakunamanta rimariskakunapas. ‘Kay tukuykunapasanampuni tiyan,’ nisqa Cristo, ‘ichaqa tukukuyninqa [judío nacionpa, nación hina kasqanpa] manaraqmi.’ ‘Suyukunaqa suyu-kunawanmi hatarinqa, reinokunapas reino-kunawanmi; muchuykuna, onqoykunapas, allpa kuyuykunapas maymanchus karqankaqa chaykunapim kanqa. Kay tukuyqa ñak’ariykunapa qallariyninllanmi.’ Cristo nirqan: Rabikuna kay señalkunata rikuspankuqa, chaykunata Diospa juiciokuna kasqantam ninqaku, nacionkunapa contranpi, akllasqa llaqtanta watasqa kasqankurayku. Chay señalkunataqa Mesías hamuyninpa unanchan kasqantam ninqaku. Ama pantachikuychikchu; chaykunaqa Paypa juicionkunapa qallariyninmi. Runakunaqa kikinkumanmi qhawarqanku. Mana wanakuspankuchu, mana tikrakuspankuchu noqa hampinaypaq. Paykuna watasqa kaymanta cacharikuyninkupa unanchan hina rikuchisqa señalkunaqa, paykunapa tucukuyninkupa señalkunanmi.” The Desire of Ages, 628.

Jerusalén llaqtapa muyurikuynin wata 66-piqa, Roma llaqtapa estandartenkunata yupaychana wasipa muyuriq pampaman churayninpa señalta apaqmi karqa. Jesúsqa wata 66-manta 70-kama

chay pacha imakunamanta rimarisqanpiqa, wata 70-pi chinkachiyta paypa iskay kutin hamuyninwan tupachirqan; hinaspataq paypa iskay kutin hamuyninwan huk señalmi t'inkisqa kachkan.

“Manaraq ñawinchikkuna inti llusqsimunan llaqtaman aparisqa karqan, imaraykuchus huk huch'uy yana phuyu rikhursqa karqan, runapa makiyninpa kuskan hina hatun, chayta lllapanchik yachasqanchikrayku Runapa Churinpa Señalnin kasqanta.” The Day Star, 1846.

66–70 d.C. watakunapi historiapa qallariyninwan tukukuyninwanmi huk señal kashan, muyuykusqanta sitia qallariyninwan llaqtapa thuñisqanwan, chaymi tinkun alfa y omega señalanwan, ñawikunapa munasqan wañusqanman 587 a.C. hinallataq 586 a.C. watakunapi.

Huk wataq iskay wata chuspiylla muyuykuypa willakuyqa “señal”mi, qhepa p'unchaykunapaq. Ezequielpa willakuyninpi rikuchisqa mana yuyayniyuq sipaskunaqa tinkuchikuyta tarinku yuyaysapa sipaskunapa willakuyninwan, paykunaqa wata 66-pi muyuykuypa señalta rikuspa, salvasqa kanankupa ayqekurqanku. Huk wataq iskay wata chuspiylla muyuykuyqa señalmi iskay kasta yupaychakuqkunata rikuchin. Huk kastaqa señalta entiendenqa; huk kastataq, Isaíaspa “achkha” nisqanwan rikuchisqa, manam rinqachu ni uyarinqachu.

Achkaqkunaq, Pisiqkunaqpas

Chaymiqa qhapaq kamachiqqa yanapaqninkunata nirqan: Makinkunata, chakinkunata wataychis, hinaspa apaychis, hawaman tutayayman wikch'uychis; chaypim waqay kanqa, kirunkunatapas kachuriy kanqa. Achka runakunan waqyachisqa kanku, ichaqa pisillan akllasqa kanku. Mateo 22:13, 14.

Chhayna qhipankaqkuna ñawpaqman kanqaku, ñawpaqkunaqa qhipaman: achkaqa waqyaskam kanku, pisillaqtaq akllasqam. Mateo 20:16.

Rikuspa Hinallataq Uyarinallataq

Ezequiel qillqasqapiqa phisqa ruwayman rikuchisqa tinkuchiy willakuykuna kan, hinallataq phisqa kuti Ezequielqa kamachiqkunaman chaymanta runakunaman rimarqan. Chay iskay testigokunaqa phisqa mana yuyaysapa sipaskunata reqsichinku, paykunaqa “rikuyta” mana munanku, “uyariytapas” mana munankuchu. Paykunaqa mana munankuchu rikuyman utaq uyariyman chay yapasqa yachayta, Jesúsqa, Judá ayllumanta León hina kaspá, profétic Simiyninta kicharisqanrayku.

Pacha rikunqataq uyarinqataqmi

Llapan kay pacha tiyaqkuna, kay allpapi tiyaqkunapas, qhawaychik, orqokuna patapi huk unancha hap'ichisqa kaptin; waqrapas waqachisqa kaptin, uyariychik. Isaías 18:3.

Chay p'unchaypiqa upakunapas liwrupa siminkunata uyarisqankutaqmi, ñawsaqkunapa ñawinkunapas tutayaymanta, yanamantaq rikunqaku. Isaías 29:18.

Ñoqa mana yuyayniyoq, mana allin yuyayniyoq llaqtayqa mana yachayniyoqmi kanku.

¿Hayk'aqkamaqmi rikusaq unanchata, hinaspa uyarisaq corneta waqyayninta? Llaqtayqa upa kanku, mana reqsiwarqankuchu; paykunaqa yuyayniq p'unchaw wawakuna kanku, manataq ima yachayniyoqchu: mana allinta ruranapaqqa yachaysapa kanku, allinta ruranapaqmi ichaqa mana yachayniyoqchu. Jeremías 4:21, 22.

Willakuy kayta Jacobpa wasinpi, hinaspa Judá llaqtapi willaychis, nispa: Kunan uyariychis kayta, mana yuyayniyoq, upa runakuna; ñawiyuq kashaspapas mana rikunku; rinriyoq kashaspapas mana uyarinkuchu. Jeremías 5:20, 21.

Wakllichikuq Wasi

Señorpa siminpas chayaramuwarqa, nispa: Runa churiy, qanqa tiyanki huk hatun wasipa chawpinpi mana kasukuyta munaspaq runakunapa chawpinpi; paykunaqa ñawiyuqkuna kashaspapas manan rikunku; rinriyuqkuna kashaspapas manan uyarinkuchu; imaraykuchus paykunaqa huk mana kasukuyta munaspaq hatun wasim. Ezequiel 12:1, 2.

Chayrayku paykunaman rimani rikch'achiykunawan: qhawaspapaq mana qhawankuchu; uyarispapas mana uyarinkuchu, nitaj entiendenkuchu. Paykunapi hunt'akun Esaiaspas profecian, nispa: Uyarispapaq uyariwaqkikuna, ichaqa mana entiendenkikichu; qhawaspapaq qhawawaqkikuna, ichaqa mana reparankikichu. Kay llaqtapa sonqon rumiyuq hinan tukusqa, rinrinkunapas sasa uyariqmi, ñawinkunataq wichq'asqaku; ama mayqen pachapi ñawinkuwan qhawananku, rinrinkunawan uyarinanpaq, sonqonkuwan entiendenankupaq, kutirinkunankupaq, ñoqataq hampinaypaq.

Aswan kususqa kachun qankunapa ñawikuna, rikuspankurayku; hinaspa rinriyikikuna, uyarispankurayku. Cheqaqtapuni niykichik: achka willakuqkunaq, chanin runakunaqpas munarqanku qankuna rikusqaykikichikta rikuyta, ichaqa mana rikurqankuchu; hinaspa qankuna uyarisqaykikichikta uyariyta, ichaqa mana uyariqkuchu. Mateo 13:13–17.

Ñawpa Ñankuna

Kaymi nin: Saynataqmi nirqan, Ñankunapi sayariychik, qhawariychik, tapukuychikñataq ñawpaq ñankunamanta, maypitaq allin ñan kashan; chaypi puriyichik, hinaspa samayta tariwaqchik almaikichikpaq. Ichaqa paykuna nirqanku: Manam chaypi purisunchikchu. Hinallataq qankunapaq ricchakuqkunata churani, nispa: Wiyaychik waqrapukuna waqyasqanta. Ichaqa paykuna nirqanku: Manam wiyarisunchikchu. Jeremías 6:16, 17.

1840–1844 watakunapa Willakuynin

“Liw 1840–1844 watakunapi qusqan tukuy willakuykunaqa kunanqa kallpawan rimarisqa kananmi, ashka runakuna maypi kasqankuta chinkachisqankurayku. Chay willakuykunaqa tukuy iglesiakunaman chayananku.

Cristo nirqan: “Kusisqan kachun ñawiyikikuna, rikunkuchus; hinallataq rinriyikikuna, uyarinkuchus. Cheqaqtapuni niykichik: achka profetakuna chaymanta allin runakuna

munarqanku qankuna rikushasqaykita rikuyta, ichaqa manam rikurqankuchu; qankuna uyarisqaykita uyariyta munarqankutaq, ichaqa manam uyarisqankuchu” [Mateo 13:16, 17]. Kuisqan kachun chay ñawikuna, 1843 watapi hinallataq 1844 watapi rikuchisqa kaqkunata rikukuna.

“Willakuyqa qusqam karqan. Chaymantaqa mana qhipachikuychu kanan kashan chay willakuyta yapamanta willanaykipaq, imaraykuchus pacha señalkuna hunt’akushanku; tukukuy llamk’ayqa ruwayta tiyan. Hatun llamk’ayqa pisilla pachapi ruwasqa kanqa. Manaraq unayta, Diospa kamachisqanman hina, huk willakuyqa qusqa kanqa, chaymi hatun qapariyman wiñanqa. Chaypim Danielqa suertepi sayanqa, testimoniota qonanpaq.” Manuscript Releases, volume 21, 437.

Unanchaqa Muyuychakuypa

Ezequiel qillqasqa libropiqa pisqa kuti kachkan maypin payqa runakuna mana rikuyta munasqankuta huk parabolata ruraywan ricuchirqan; chaymantapas pisqa kuti chay runakunawan rimarqan, paykuna mana uyariyta munasqankuwan. Iskay testigokuna—ruraywan ricuchisqa parabolamanta hinaspa rimaymantapas—pisqa mana yuyaysapa vírgenesman qhawachisqa karqan. Huknin ruraywan ricuchisqa parábola, tawa kaq capítulope tarikusqa, muyuychasqa llaqta muyuykusqapa “señal”ninta rikuchin, hamuq tukuy chinkachiyta willakuspa. Ezequielpa mensajenqa Laodiceaman mensajem.

Laodiceapaq qusqasqa “señal” nisqaqa ‘muyuy-sitiok señalninca’ kashan, hinaspa qhipa p’unchaykunapi muyuy-sitioqa achka testigokunawanmi rikuchisqa kashan. Cristopa p’unchayninpi judíokunaman qusqasqa sapallan señalqa Jonásqa señalninca karqan, paymi kinsa p’unchay balenpa wiksa ukunpi kasqanmanta ruwaypi rikuchisqa huk yachachiy tinkuchiyta rikuchin.

Chaymiqa wakin qillqaqkunaq, fariseokunaqpis kutichispa nirqanku: Yachachiq, qanmanta huk señalta rikuyta munayku. Paymi ichaqa kutichispa nirqan: Mana allin, waqllikuq miraymi huk señalta maskhan; ichaqa manam ima señaltapas qusqa kanqachu, aswanpas profeta Jonásqa señallanmi. Imaraykuchus imaynan Jonás kimsa p’unchay kimsa tutata hatun challwaq wiksanpi karqan, chayhinallataqmi Runapa Churinpas kimsa p’unchay kimsa tutata allpa sonqonpi kanqa. Mateo 12:38–40.

Jonásqa Señalnin

Jonásqa señalenqa wañuymanta kawsarimuyta rikuchiq rurakusqa yachachiy karqan. Juanpas chay kikin chiqaqta rikuchin, payqa timpuq aceite mankaman wikch’usqa karqan, chaymantataq kawsalla llusqsimurqan. Danielpa leonkunapa mach’ayninpi kasqanpas, hinallataq Nabucodonosorpa hornonpi kimsa allin runakunapa kasqankupas, wañuymanta kawsarimuyta rikuchin. Llapa chaykunam Apocalipsis libro chunka hukniyuq kapitulongpi kawsarichisqa pachak tawa chunka tawa waranqa runakunata rikuchin.

“Qispichiqpa yuyayninkunaqa kunanqa kutimurarqan ñawpaq p’unchaykunata, hamuq p’unchaykunatapas contemplasqanmanta. Runakunaqa rikusqankuta uyarisqankutawan

sut'inchayta munashaqtin, sonqonkupi ruwaykusqa impresiunkunaman hina, hinaspa paykunaq charisqan k'anchayman hina, 'Jesús kutichispa nirqan: Kay vozqa manam noqaraykuchu hamurqan, aswanqa qankunapaqmi.' Chayqa karqan Mesías kasqanmanta aswan hatun evidencianta, Tayta Diospa señalta: Jesúsqa cheqaqta rimarisqanmi, hinaspa Diospa Churinmi kasqan. ¿Judíokunaqa hanaq pacha hatun testimoniomanta kutirikunkumanchu? Huk kutipíqa Qispichiqaraq tapurqanku: ¿Ima señalтата rikuchiwanki, rikuspanchik iñinanchikpaq? Yupay atina mana atisqa señaalkunam qorqasqa karqan Cristopa ministerionnin tukuyipi; ichaqa ñawinkutam wisqarqanku, sonqonkutapas sinchiyachirqanku, ama convincisqa kanankupaq. Lázaroq kawsarimpuyinpa aswan hatun milagronpas mana qichurqanchu mana iñiyninkuta, aswanqa astawan mana allin munayninwan hunt'arqan; hinaspa kunan, Tayta Dios rimarisqanña kaptin, manaña aswan huk señalta mañakuyta atispa, sonqonkuna mana llamp'uyaqchu karqan, hinaspa iñiyta manaraq munarqankuchu." Spirit of Prophecy, volume 3, 79.

Lázaro karqa kawsarimuypa señalinmi, imaynachus Jonás ballenapa wiksa ukhunpi chayta rikuchirqan hina. Taytapa rimaynin, kawsarichisqa Lázarowan tinkisqa, rikuchinmi Dios kaywan runa kaywan huñusqanta, chaymi, sut'inchasqa hina, Cristopa naturaleza, payqa runapa aychantan hawanman churakurqan. Dios kaywan runa kaywan huñusqankum chaymi pachak tawa chunka tawa waranqapa estandarten, hinaspa Lázaroqa kawsarimuy atipya señalinmi, mayqan atiyllam Ruraqta rurasqanwan huñuyta puchukachin.

"Lázaro hatarichisqanwanmi achkha runakuna Jesuspi iñinankupaq pusasqa karqanku. Diospa yuyayninmi karqa Lázaro wañuspa p'ampasqa kasqanta, qespichiq chayamunanmanta ñawpaqta. Lázaro hatarichisqanmi Cristoq aswan hatun milagron karqa, chayraykun achkha runakuna Diosta hatuncharqanku." Manuscript Releases, volumen 21, 111.

Lázaroqa Jerusalénman atipaywan yaykuyta ñawpaqchasqa, paytaq Jonáswan rikuchisqa kawsarimuy pacha kawsayniyuq "señal" karqan.

"Lázaroqa, aycha kaynin p'ampasqapi ismusqa karqan, ichaqa kunanmi hatun k'anchayniyuq qhari kaypa kallpallanwan kuisqa karqan, qespichiqpa sillakusqan uywata pusarqan." The Desire of Ages, 572.

Yaykuyta atipanakuyqa Exeter camp meetingwanmi tupachkan, chaymi chunka sipaskunamanta rikch'achikuypa alpha hunt'asqan karqan; chayraykutaq Jonásqa, Lazaruspa "señal" nisqan omegawan, hinallataq kay willakuypa hunt'asqan sumaq hunt'ayninwanmi tupachkan: "¡Qhawariychik, Qosan hamushan!"

"Achka kuti kutichawanku chunka sipaskunapa rikch'ayninmanmi pusawasqa kani, pichqaqa yuyayniyuq kasqankurayku, pichqataq mana yuyayniyuq. Kay rikch'ayninqa tukuy imapi hina qillqasqa kasqanman hina hunt'asqa karqan, hinaspa hunt'asqa kanqa, imaraykuchus kay pacha tiempopaq huk sapa apayniyuqmi, chaymantaq, kinsa kaq angelpa willakuynin hina, hunt'asqa karqan hinaspa pacha tukukuyninkama kunan pacha cheqaq willakuy hina kachkanqa." Review and Herald, August 19, 1890.

Jonás, Lázaro y Samuel Snow, al llegar tarde a la reunión campestre de Exeter, se corresponden con la “señal del asedio” de Ezequiel. Lázaro condujo a Cristo a Jerusalén sobre un asno.

«Batesqa huk Exeter (New Hampshire) campamentopi tantanakuyipi, agosto killapi, 1844 watapi, ancha importante umallikunamanta huknin karqan, maypichus “cheqaq chawpi tutapa qapariynin” ñawpaq kutita willasqa karqan. Chay p’unchawpa tutamanta culto ruranapaq campamentopi akllasqa predicadorqa Batesmi karqan. Payqa uyariqnin-kunata cheqaq kaspá qhepakuyta kallpachasharqan, hinaspa thak kawsaywan yachachisharqan Diosqa paykunata sapanmanta pruebaykushanllata, qhepachakusqa pacha ukupi kashankuta, chayhinallataq wakin yuyaykunatapas, chaykama Samuel S. Snowqa caballopi silluspa campamentoman chayaraqamun. Panin, señora John Couch, qayllanpi tiyaykuspa, Snowqa yapamanta rimarqan Cristo señalasqa pachapi rikurimunanta cheqaq yuyayninmanta. Anchatapuni kuyuchisqa, señora Couchqa uyariqkunata mancharichirqan sayarispá hinaspa nispá: “¡Kaypi kashan Diosmanta huk willakuyniyuq runa!”» Leroy Froom, *The Prophetic Faith of our Fathers*, volume 4, 549.

Abril killapi, 1521 watapi, Martin Lutherqa caballokuna aysasqa karretapi riqsisqa rinakurqa Worms llaqtapi Dietman, chaypiqa papap yachachiykuna, ruwaykuna ima mana chaskirqachu, hinaspataq nirqan: “Qelqasqa Sagradas Escrituraspa willakuyninwan utaq sut’i yuyaywan mana convencesqa kaptinqa... imatapas manam kutirichisqachu, nitaq kutirichisqaqchu, conscienciapa contranman puriyqa mana allinchu, nitaq segurochu. Kaypin sayani. Huknin ruwayta manam atinichu. Dios yanapaykuway. Amén.”

Fariseokuna Cristoq triunfal yaykuyñinta imaynachus hark’arqanku, chay hinallataq papal kamachiykuna Lutherpa yaykuyñinta hark’arqanku. Chaymanta Luther sutinta tikrarqa (sellado nisqapa huk unanchaqnin) hinaspataq pakasqa karqa, Nuevo Testamento nisqata alemán simiman tikrarinanpaq. Worms Dietapi rikhurichiyninqa Chisi Chawpi Qapariyta rikch’akurqa, chaymi chay pacha iglesia-estado kamachiykunamanta wañuy kamachiyta apamurqa; chay hinaqa Domingo Leyta rikch’akurqa. “Junker Jörg” sutipi chunka killakuna pakasqa kasqan qhipaman, kamachiykunamanta hamuq manchachiynin tikrakapusqa karqa, aswanqa iskay soldado sasachakuykunaman, millaychasqa Carlos Vpa ñawpaqenpi sayaq. Chay iskay soldado manchachiykunaqa Franciawan Islamwan karqanku, kunan p’unchay runakayninta uyarichispa sayaq kikin mana santo huñunakuyta, socialismo wan Islamwan, rikch’achispa.

“Kay pachapi Diospa ruwasqanqa, sapa pachakutipi, llapan hatun allinchaykunapi utaq religiypi kuyuykunapi, ancha muskhaypaq kikinchasqa rikch’ariyta qhawachin. Diospa runakunawan imayna llamk’asqanpa kamachikuyninkunaqa wiñaypaq kikinllam kanku. Kay pacha kunan tiempopi ancha importante kuyuykunaqa ñawpa pachakunapi karqankuwan kikinchasqa pariyniyuqmi kanku, hinaspa ñawpa watakunapi iglesiapa yachasqankunaqa ñuqanchikpa kay pacha tiempunchikpaq ancha chanin yachachiykunatam qun.” *The Great Controversy*, 343.

Lázaro pusasqan huk asnuqa Cristota Jerusalénman apamurqa, huk caballomanta aysasqa carruajeqa Luterota Dieta de Wormsman apamurqa, hinaspa huk caballoqa Snowta Exeter camp meetingman apamurqa; chayhinaqa asnuta hinaspa caballotapas, iskayninpas “Equidae”

ayllumanta, “Equus” género ukhupi kasqankuta, Chawpi Tuta Qapariy willakuypa seña kasqanta reqsichin.

Siónpa ususin, ancha kusikuy; Jerusalénpa ususin, qapariy: qhawariy, Qhapaqniykiqa qanman hamushan: payqa chaninnaqmi, salvasqata apamushaqmi; llamp'u sonqoyuqmi, asnupi sillakuspa, hinaspa malta asnu, asnupa wawampi. Zacarías 9:9.

Chawpi tuta qapariy willakuypa señaananqa asnupa utaq caballopa chayamunanmi, iskayninku Islam nisqapa unanchayninkuna kaspas. Chiqaq chawpi tuta qapariy willakuypa akllasqa kachaqninca caballopi hamurqan, Cristoq asnopi chayamunanwan tinkuchisqa hinam. Qhepa p'unchaykunapi “muyuykuyqa” señałasqan kashan Ellen White nisqapa riqsichisqan hunt'akusqanwan: Nashville llaqtataqa “nina bolas” nisqawan maqasqa kananpaqmi.

¿Imaraykunataq muyuy hallp'ay qallarín Nashville llaqtaqa nina kurukunamanta? ¿Chayqa Islam nisqapa Diospa profético Simiyninpi asnowan caballowan temsilasqa kasqanraykuchu?

Esmirna

Emperador Nerón nisqanmi Smirna iglesiapa qallariyninta señałaykun, Roma llaqta wata 64-pi ruphasqa kaptin. Chay p'unchaymi cristiana iglesiapa qatipakuy qallarikuyninta señałaykun, iskay pachak pichqa chunka wata tukuypi hunt'asqa, chaymanta wata 313-pi Milán Edicto nisqawan tukuq. Uywaqa rikch'ayninpa ruwayninmi alfa waymark-ta reqsichin, chaymi huk pacha qallarín, omega waymarkwan tukukuq, uywapa señałninca rikuchisqan hina, qaylla hamuq domingo kamachiypi. Chay pachaca “edictos” nisqakunawan qallarísqan hina reqsichisqa kachkan.

“Sichus ñawiriq hamuq pisi p'unchaykunapi maqanakuypi ima ruwana-kunachus llamk'achisqa kanqa chayta entiendenaypaq munanman chayqa, ñawpa p'unchaykunapi Roma kaqlłata munasqanman chayananpaq ima mediokunatachus llamk'achirqan chay qillqasqata qatiyninlla kanan. Sichus yachanayta munanman ima hinatachus papistakuna protestantekunawan huñusqa kaspas paykuna dogmankunata mana chaskiqkunawan ruwankaqta, qhawachun Roma ima espirítutachus sábadoman hinallataq paypa amachaqninkunaman rikuchirqan chayta.”

“Reales decretokuna, concilio generalkuna, hinallata iglesiapa kamachikuyninkuna kay pachapi atiyniyoq kallpawan sayachisqa, chaymi karqan imayna pagano raymi cristianokunapa kay pachapi yupaychasqa puesto-man chayasqanpa escalonkuna. Domingo p'unchayta waqaychanapaq ñawpaq llaqa runakunapaq rikhurisqa kamachiymi karqan Constantinoq churakusqan ley. (A.D. 321; qhaway Apéndice notanta p'anqa 53-pa.) Kay decretoqa llaqtapi tiyakuqkunata samayman churarqan ‘intiypa venerable p'unchayninpi,’ ichaqa chakra llank'aqkunata saqerqan yapuy ruwayninkunapi qatipakunankupa. Mana sut'inchayta pagano estatuto hina kaspapas, chaytaqa emperadormi hunt'achirqan cristianismo-ta sutillamanta chaskisqan qhepaman.” The Great Controversy, 574.

Smirna iglesiamanta Pergamo iglesiaman huk tikrayta riqsichiq ñawpaq qhapaq kamachiypa Milán Edicto karqa, 313 watapi. Chayqa ñawpaq puriy karqa, 321 watapi ñawpaq Domingo kamachiman pusariq. Jerusalén llaqtapa thuñisqanqa Domingo kamachiypa rikch'achin, iskay profético

testigokunataq chay thuñiyanta ñawpaq kaq muyuriyta reqsichinku. Chay iskay muyuriykuna—Babiloniapa kinsa kaq muyuriyninwan rikuchisqa, 587 a.C. watapi, hinaspa Romapa iskay kaq muyuriyninwan, wata 70-pi—reqsichinku ñanta tupachiqmanta ñawpaq kaq ñanta tupachiqqa, Domingo kamachipa ñanta tupachiqmanta ñawpaq kaqqa, profético muyuriy kasqanta.

Nabucodonosorqa sitiarqan Jehoiakimpa contran, chaymanta Jehoiachinpa, hinaspataq tukukuyta Sedequiaspa. Cestioqa sitiarqan wata 66pi, hinaspataq hunt'arqan Jesús iglesiaman qosqan señalta, imaynatachus kinsa kaq sitio 587 a.C. watapi Ezequielpa warmimpa wañuyninpa señalta apaq karqan hina. Jerusalénpa chinkachisqa kananpaq ñawpaqman hamuq waymarkqa huk sitio kasqanmi, hinaspataq huk “señal”pas. 321 watapi domingo kamachiyta ñawpaqchasqa waymarkqa karqan Milán Edicto, maypichus mana imamanta huchachasqa iglesia (Esmirna) Pergamoman tikrakun, chayqa huk iglesia comprometisqapa símbolunmi.

Chaymi, Edicto de Milán nisqaqa huk profético muyuy qallarinqam, hinallataq huk señaltaqmi. Chayqa riqsichinmi maypichus pachak tawa chunka tawa waranqa runakunapa Laodicea kuyuy kaymanta pachak tawa chunka tawa waranqa runakunapa Filadelfia kuyuyman tikran.

Filadelfiawan Esmirnawan rikch'achkanku Revelaciónpa qanchis iglesiankunamanta iskayninlla iglesiakunata, mayqenkunapa contranpi mana ima huchachaypas kanchu. Kay chiqaq kaymantaqa reqsichin chay tikrayta, imayna iglesiam maqanakuyti kachkan chaymanta iglesiam atipaypiña kachkan chayman tikray kasqanta. Chay tikrayqa Edicto de Milán nisqawan tupanchakun, maypichus qhipa p'unchaykunapa huk pachak tawa chunka tawañiyuqkunapa kuyuriynin chay pusaq kaq iglesia tukukun, qanchismantapuni kaq. Filadelfiawan Esmirnawan hinallataq iskayninlla iglesiakunam kanku, paykunawan maqanakuspa kaqkunawan, mayqenkunachus niynku judiokuna kasqankuta, ichaqa chiqaqpiqa Satanaspa sinagoganmanta kanku.

Chay hina, 313 watukuq señalpas Exeter camp meetingwanpas tupakun, 1844 watapi agosto killapa 12manta 17kama. Camp meeting tukukuptinmi, chay willakuy Estados Unidospa inti lloqsimuymanta lamar qochapa patanpi mast'arisqa lamar unu hatun muyu hinata purirqan, punku wichq'akunankama 1844 watapi octubre killapa 22 p'unchawninpi.

Imayna hatun unu para-muyu hina kuyuyqa llapan suyuta picharqan. Llaqtamanta llaqtaman, ayllumanta aylluman, karu chakra llaqtakunamanpas purirqan, suyaykachqaq Diospa runankuna tukuyllata rikch'arichisqa kanankama. Kay willakuy ñawpaq inti llusiykaptin ch'iri rit'i chinkaqa hina fanatismota chinkarachirqan. Iñiqkunaqa iskayrayayninkuta, pantasqa yuyayninkutapas anchuchisqa rikurqanku, hinallataq suyaywan kallpawan sonqonkuta kawsarichirqan. Llamk'ayqa mana chay tukuy extremo nisqakunawan kuskasqachu, mayqenkunachus sapa kuti rikurimun runapa kosisqa kallpakuyninlla kaptin, Diospa siminpa Espirituyninpa kamachikuynin mana kasqanrayku. Chayqa kasqa karqan chay unay Israel ñawpaq runakunapi rikuriq p'enqayman urmay pacha hina, Señorman kutirikuy pacha hina, paypa kamachinkunamanta cheqaqchaq willakuyninkuna qhipanpi hamuq. Tukuy pacha Diospa ruwasqanpa señalkunatan apamurqan. Mana achka kosisqa extasischu karqan, aswanqa ukhu sonqota allinta qhaway, huchata willakuy, kay pachata saqiy ima. Señorwan tinkunaypaq wakichikuyqa nanaywan mañakuq almaskunapa llasay yuyayninmi karqan. Sapa kuti mana

saykuspa mañakuy karqan, hinallataq tukuy ima mana pakasqa Diosman sapaqchasqa kay.
Chay Hatun Ch'aqway, 400, 401.

22 octubre 1844 p'unchawpi punku wichq'aykusqanmanta rikch'ayninca utqayllam hamuq domingo p'unchaw kamachiyta rikuchin, hinaspa 22 octubrepa wichq'asqa punkunman ñawpaqman puriq señaltaqa Exeter camp meeting karqan. Chayrayku Exeter camp meetingqa Edicto de Milánwan tupachisqa kashan. Hinallataq Cristopa atipayninwan yaykuyninwanpas tupachisqa kashan.

“Chawpi tuta waqyakuqa manam anchatachu apachimurqa yuyaychaykunawan, ichaqa Qillqakuna rikuchisqanqa sut'i, tukuy imapi atipaqmi karqa. Chaywan kуска rirqam huk kallpa tanqaq, almata kuyuchi. Mana iskayrayaychu karqa, mana tapukuychu. Cristoqa atipayninwan Jerusalénman yaykusqan p'unchawpi, raymita waqaychanankupa llapa suyukunamanta huñusqa runakunaqa Olivos Orqoman utqayllam hamurqanku; hinaspa Jesus-ta pushaq tanta runakunaman hukllawakuspaqa, chay horapa samayninta hap'irqanku, hinaspa qapariyta aswan hatunyachirqanku: ‘Samisqa kachun Señorpa sutimpi hamuqqa!’ [Mateo 21:9.] Chay hinallataqmi mana ñiqkuna, Adventista huñunakuykunaman hamuqkuna—wakinkuna curiositymanta, wakinkunaqa asikuyllapaq—musyarqanku chay willakuywan kуска puriq cheqaqch'aq kallpata: ‘¡Qhawariychik, Qosan hamushan!’” Spirit of Prophecy, volume 4, 250.

Milán Edictomiqua señalashan Nabucodonosorpa 587 a.C. watapi, hinaspa Cestiuspa wata 66-pi rikuchisqa profético muyuychakuyta. Chay ishkay muyuychakuykunaga, sapaqninmanta, Jerusalénta thuñichirqanku 586 a.C. watapi hinaspa 70 watapi. Cestiuspa muyuychakusqan tukukapun, hinaspa kimsa wata kuskanmanta qhipaman, Titoq uranpi muyuychakuy yapamanta qallarikapun; chayhinaqa huk profético pacha hunt'asqa qawarichin, mayqinchus huk alfa romano kamachiqwan qallarín, hinaspa huk omega kamachiqwan tukukun. Chay kimsa wata kuskanqa Jerusalén llaqtapa papado rayku sarusqa kasqanta rikuchin, hinaspa utqayllam hamuq domingo kamachiyta, maypachachus papadopa wañuyman apaq ch'akiyusqan hampisqa kanqa, hinaspa yapamanta qhapaq kamachinqa kimsa wata kuskan simbólico watakunapaq.

Ichaga wasiqi pampapi kaqtaqa saqey, ama tupuychu; imaraykuchus mana judío nacionkunamanmi qosqa kachkan. Paykunaqmi chay llaqtataqa saruspa taksachinqaku tawa chunka iskay killa. Apocalipsis 11:2.

538 watapi, hinaspa kaq domingo kamachiy chayamunan pachapipas, Jerusalén llakichisqa saruchakuyqa qallarín. Chay iskay domingo kamachiykunaga 321 watawanmi rikuchisqa karqan, chay watapi Hatun Constantino ñawpaq domingo kamachiyta hurquptin. 538 watapi, papakuna kamachikuyninqa atiychasqa karqan Diospa iglesianta qatiykacharichiypaq (saruchanapaq) kimsa wata chawpi pacha, Cestio-manta Tito-kama historiapi rikuchisqa hina. 538 watapi, papakuna kamachikuyninqa kimsa ñiqin Concilio de Orleans nisqapi domingo kamachiyta hurqurqan. Manaraq chayamusaq domingo kamachiyqa riqsiehin imaynan papakuna kamachikuyninqa yapamanta templota saruchanapaq (qatiykacharichinapaq) atiychasqa kasqanta.

313 rikuchinmi qallarichisqa ñawpaq kamachikuyta, chaymi pusariq karqa ñawpaq domingo p'unchaw kamachimanta 321 watapi. Chaymanta 330 watapi, qhapaq suyuta proféticamente rakisqa karqa inti lloqsiymanwan inti yaykuymanta, chay hina señalaspa omega tukuyinta iskay ñiqin tiempo papaq ñak'ariy qatikachiy “tawa chunka iskayniyuq” kikinachakuq killakunamanta—huk ñak'ariywan saruchasqa tiempo, chaymi qallarirqa alpha domingo p'unchaw kamachimanta Estados Unidospi.

Hinaspan ñiqin angelqa paykunata qatikurqan, sinchita rimarispas: Sichus pipas uywata hinallataq imagennta yupaychanman, mat'inchaynintataq chaskinman urqunpi otaq makinpi, chay runaqa Diospa piñakuyninpa vinonta ukyanqa, chay vinonqa mana ima chaqruyuqta piñakuyninpa qirupi hich'asqa kashan; paytaq ñak'arichisqa kanqa ninawan asufriwan, ch'uya angelkunapa qayllanpi, Hinallataq Corderopa qayllanpi. Paykunapa ñak'ariyninkupa qosñinpa wiñaypaq wiñaykama wicharin; manataq samayniyuqchu p'unchaypas tutapas, uywata imagenntawan yupaychaqkunapas, hinallataq sutinpa mat'inchayninta chaskiqpas. Kaypin santokunapa paciencia kasqa: kaypin kanku Diospa kamachikuyninkunata waqaychaqkuna, Jesuspa iñiyntawan. Apocalipsis 14:9–12.

Pampallaq

“Milán” sutiyoq latín simipim “pampaq chawpin” nin. Inti lloqsimuywan inti yaykuymanta chawpipim, wata 313-pi, inti yaykuy llaqtamanta Constantinoqa inti lloqsimuy llaqtamanta Liciniowan huñunakuyta maskharqa. Chay kamachikuyqa inti lloqsimuytawan inti yaykuyta huñuchiyta munasqanta rikuchirqa, hinaspapas chay kamachikuyqa traktopi kasarakuymanta sayachisqa karqa, Constantinoq kuskan panin Constantiaq Liciniowan kasaraskanwan. Ichaqa, Daniel chunka hukniyuqpi ñawpaq traktopi kasarakuymanta hina, urqumanta Seleúcida runakunawan uraymanta Ptolomeo runakuna chawpipi, chay kasarakuymanta mana allin tukunanpaqmi churakusqa karqa, ñawpaq rimay hunt'asqa kaptin: “inti lloqsimuyqa inti lloqsimuymin, inti yaykuyqa inti yaykuymi, iskayniyuq hayk'aqpas mana tinkunqachu.”

Watay “330” nisqaqa Daniel chunka hukniyuqpi, iskay chunka tawaq, iskay chunka qanchisniyuq, hinallataq iskay chunka isqonniyuq versículokunapi chiqapta rikuchisqa kachkan. Chaymi 313-manta 330-kama chunka qanchis watakunata Daniel chunka hukniyuqpa profétic hileraman apamun, hinallataq profétic nisqapa munayninrayku reqsichin 313 watapi inti lloqsimuypiwan inti yaykuywanpa chay tratadopi kasarakuymanta, chay kikin qapitulopi ñawpaq kaq tratadopi kasarakuymanta tupachisqa kasqanta.

“Danielpa chunka hukniyuq kaqpi qelqasqa profecíaqa yaqa hunt'asqanta tukuchkanña. Kay profeciapa hunt'akuyninman hina pasasqa aswan achka historiakunaqa yapamanta kutimunqaku.” Manuscript Releases, número 13, 394.

Antíoco II Theos, payqa 261–246 a. C. watakunapi kamachiq, ñawpaq warmi Laodice I-ta saqerqan Berenice-rayku, Egipto suyupi Ptolomeo II Filadelfo-pa ususinpaq. Chay kasarakuymanta 252 a. C. watapi Iskay Siria Maqanakuyta tukuchiq allin kawsaymanta rimanakuypa huknin kasqanmi karqan. Chaymanta qhipaman Constantinoqa 324 watapi Licinio-ta atipaspanmi chay kasarakuymanta tukukapun, hinallataq Antíocowan Bernicepa kasarakuymanta tukukurqan, ñawpaq

warmin Laodiceqa 246 a. C. watapi Antíoco-ta veneno-wan wañuchisqanrayku. Chay tratopi kasarakuy, iskay kaq Siria maqanakuyta tukukuyninta señalasqan, hinaspa Antíoco-pa wañusqasqan, chaymanta qhipaman Bernicepa, wawanchikpa, hinaspa Egipto llaqtamanta qatiqkunapa wañuchisqasqanpas kimsa kaq Siria maqanakuyta qallariyninta señalakurqan. 313 watapi tratado kasarakuyqa Esmirna iglesiapa sut'inchasqan qatiykachay pacha tukuchirqan, hinaspa Pérgamo iglesiapa sut'inchasqan acuerdowan kuskanchay pachata qallachirqan.

Seleúcidakunapa qallarinanpi kasqa kasarakuyta rikuchirqan tratado-rayku kasarakuyta Seleúcida imperiopa tukukuyninpi, Antíoco Hatunqa ususin Cleopatra I-ta qorqan Ptolomeo V Epífanés-man. Chay kasarakuyqa Raphia llaqtapi ruwakurqan 193 a. C. watapi, ichaqa huñunakuyqa utqayllam tukupurqan, imaynachus ñawpaq tratado-rayku kasarakuyqa tukupurqan chay hina, norte reyninwan sur reyninwan chawpipi. Seleúcida imperiopa alfa y omega tratado-rayku kasarakuykunaqa rikuchinku qhipaman Daniel chunka hukniyuqpa profético historiapi qillqasqa tratado-rayku kasarakuyta, maypichus Octavianoqa panin Octavia Minor-ta qorqan Marco Antonio-man 40 a. C. watapi. Marco Antonionwan Octavianowanqa atiy p'atakuypi karqanku Romaq inti lloqsimuyninwan inti yaykumuynin suyukunamanta, chay p'atakuyqa qallarirurqan 44 a. C. watapi Julio César wañuchisqa kaptin. Brundisium tratadoqa chay kasarakuywan 40 a. C. watapi sayachisqa karqan, pusaq wata qhipatataq 32 a. C. watapi Marco Antonioqa rasmi hinam Octavia-ta divorciakurqan, hinaspataq Actium maqanakuyta paqarichirqan 31 a. C. watapi, maypichus iskayninku, Marco Antonionpas Cleopatra-pas, (qhipa tukuy Cleopatra) tukukuymán chayarkanku.

Imperio seléucidaq omega kasarakuy tratadunmi qallariy Cleopatra-ta apamurqan, paymi qhipa Cleopatra-ta rikch'achirqan; paypa ayllu mirayninqa t'inkichirqan Roma imperiopa profético alfa kasarakuy tratadunwan 40 a.C. watapi. Chay kimsa tratadupi kasarakuykunaqa Milán Edicto-pa tratadun kasarakuyta rikch'achin. Milán Edictomi qallarín profético muyuriyta; profético señalta reqsichin; chanin iglesia-manta mana chanin iglesia-man tikrayta reqsichin; chhaynapí qanchis-manta pusaq kaqpa enigma-ninwan tupachisqa. Tratadupi kasarakuyta reqsichin, mayqanmi huk awqa tinkuyta tukuchin, tratadupi kasarakuyta divorcionkama; chhaynapí huk awqa tinkuyta qallariyninta reqsichispa. Iskay Roma kasarakuykunapiqa, divorciomi imperiopa hukllachasqa kayninta utqayachin. 313 wataqa Exeter camp meeting-tawan reqsichin, maypim “Midnight Cry” willakuyta qhelqaynin qallarinqa, hinaspa octubre 22 punchawpa wisq'asqa punkuman pusamun.

Qatiqallammi kay cheqaqkunaqa hamuq qillqapi yuyaymanasqa kachkanqa.